

A, Á

ÁBRÁZAT → ARC

AGYAR → FOG

AJAK

- *vmi a nép ajkán (él)* VÁL. a népnyelvben, a népköltészetben (él)
- *ajakon termett (, nem szívben fogant v. szívből gyökeredzett) szó* RÉG. üres beszéd
- *vki ajakra hull* SZLENG csalódik, kiábrándul
- *vki ajakra libben* SZLENG nagyon meglepődik
- *vkinek ajka összeforr* VÁL. szenvedélyesen szájon csókolják egymást
- *vki (az) ajkába harap* indulatát elfojtja
- *vki vkinek az ajkán csügg [csüng]* VÁL. a) hosszan csókolja vkinek az ajkát; b) áhítattal, érdeklődéssel hallgatja vkinek minden szavát
- *vmi vkinek az ajkán lebeg [van]* VÁL. szóról, névről vkinek az az érzése, hogy emlékszik rá, mégsem tudja kimondani
- *vkinek (az) ajkára fagy a kacaj [a mosoly v. a nevetés]* VÁL. (megdöbbenéstől, réműlettelől) hirtelen elkomorul az arca, elszomorodik
- *vkinek (az) ajkára fagy a szó* VÁL. (megdöbbenéstől, réműlettelől) hirtelen elhallgat, szólani sem tud
- *vmi vkinek az ajkára forraszt* kemény, néha durva módon megakadályoz vkit, hogy (továbbra is) beszéljen, megszólaljon
- *vmi vkinek az ajkára jön* (szót, kifejezést) keresetlenül kimond
- *vmi vkinek (az) ajkára tolul* VÁL. (felgyülemlett panaszt, kérdést) kimond
- *vki vmit ajkára vesz* VÁL. beszél, mond v. dalol vmit
- *Aki emelinti valagát, vendégeli ajakát.* TÁJ., VULG. {a szorgalmas ember nem éhezik}
- *vkinek (csak úgy) dől a szó az ajkáról* nagyon bőbeszédű
- *vkinek egy zokszó sem jön az ajkára* nem panaszkodik, pedig lenne miért
- *vmi vkinek elhagyja az ajkát* (hang v. szó) elhangzik a szájából
- *vkinek elhal az ajkán a szó* VÁL. (a döbbenettől v. ijedtében) hirtelen elhallgat

- *vkinek félrehúzódik az ajka* (kellemetlen hatás következtében) önkéntelenül félrehúzza a száját
- *vmi vkinek kiszalad az ajkán* (szót) véletlenül, akaratlanul kimond
- *vki lebiggyeszi (az) ajkát* kedvetlenül, kelletlenül, megvetően reagál vmire
- *vkinek megfagy az ajkán a szó* VÁL. (a döbbenettől v. ijedtében) hirtelen elhallgat
- *vki mindjárt leengedi a térdéig az ajkát* TÁJ. nagyon rosszkedvű
- *vki összeharapja az ajkát [az ajkait]* dacának, elfojtott haragjának v. fájdalomának kifejeződéseként felső fogsorát behajlított alsó ajkához szorítja
- *vki összeszorítja az ajkát* ajkát szorosan összezárva, fájdalmát v. haragját eltitkolva v. dacból hallgat
- **Rózsza ajak, tövis nyelv. [Rózsza ajaka, tövis a nyelve.]** RÉG. {annak kifejezése, hogy egy nő szép arcú, de rosszindulatú}

AJAK ~ PITYY TÁJ.

- *vki vkinek pittyet fog* TÁJ. az ajkát duzzogva felbiggyesztő gyereknek az alsó ajkát ujjával lebillenti
- *vki pittyet vesz* RÉG., TÁJ. lebiggyeszi az ajkát

JÚDÁS-AJAK

- *vki Júdás-ajakkal szól [esküszik]* VÁL. hazug, álnok módon szól v. esküszik

ALDI → FENÉK

ALFÉL → FENÉK

ÁLL

- **A henyélőnek felkopik az álla.** TÁJ. {a lusta ember mindentől elesik, semmihez sem jut hozzá}
- *vki állig begombolkozik* tartózkodó magatartást tanúsít, nem hajlandó vmilyen ügyben nyilatkozni, állást foglalni
- **állig fegyverben [fölfegyverkezve]** teljesen fölfegyverkezve
- *vki vkit annyira dicsért, majdnem az álla leesett* TÁJ. nagyon dicsérte
- *vkinek felkopik [fölkopik] az álla* BIZ. a) éhezik, nélkülözni kényszerül; b) nem kap meg vmit, amire számított v. vágyott
- *vkinek felkopik [fölkopik] az álla, mint a kopó* kutyáé* TÁJ. nem kapja meg, amire számított, elesik vmitől, amire vágyott – *Kopó: éhes, falánk.
- *vkinek felkötötték az állát* TÁJ. meghalt
- *vkinek foly rá a nyála, de nem kopik álla* RÉG. a) éhen marad; b) nem kap meg vmit, amire vágyik

• szólások, közmondások; * szómagyarázat; → utalás; { } címszó elvont alakja
 [] alakváltozatok; { } közmondás, szólásmondás meghatározása
 () nem kötelező elem v. használatkörüi megszorítás

- **Ha állon váglak, otthon anyád személyi igazolvánnyal sem enged be.** SZLENG, TRÉF. {fizikai erő fitogtatásának kifejezése: a felismerhetetlenségig elverlek}
- **vkinek (vmitől) leesik az álla** a) elcsodálkozik, elképed, meglepődik (vmitől); b) TÁJ. eláll a szava; c) TÁJ. elszomorodik; d) TÁJ. meghal
- **vkinek pelyhedzik az álla** (serdülő fiúnak) nőni kezd a szakálla
- **vki pelyhes állú** fiatal, kezdő, újonc (fiú)
- **vki szegre akasztja az állát** TÁJ. koplal
- **Ügyelj, mert leesik az állad!** TÁJ. {figyelmeztetésként mondják az ásítónak}
- **vkinek vacog az álla** (főleg a hidegtől) alsó állkapcsa reszket és rendszerint a fogai is összekoccannak

ÁLLKAPOCS

- **vki összeharapja az [a két] állkapcsát** RITKA dacának, elfojtott haragjának v. fájdalomának kifejeződéseként fogait összeszorítja
- **vki vkinek szétkapja az állkapcsát** SZLENG, TRÉF. megver vkit (gyakran fizikai erővel való fenyegetésként is: Szétkapom az állkapcsodat!)

ARC

- **vkinek a vér az arcába szökik** a) (szégyenében) elpirul; b) mérges, dühös lesz
- **arca verejtékével** fáradságos munkával, nagyon nehezen
- **vki arcán hordozza az ajánlólevelet** RÉG., RITKA rá van írva az arcára a jelleme
- **vki arcának egy izma se(m) rándul [rezdül] (meg)** uralkodik magán, nyugalommal leplezi érzelmeit
- **vki vkit arccal vár** TÁJ. szívesen fogad, szeretettel vár vkit
- **vki arcokat vág** egymás után többféle (fintorgó) arckifejezést ölt rosszkedvének v. nemtetszésének kifejezésére
- **vki vki v. vmi előtt arcra borul** VÁL. a) hódolata jelül letérdel vki v. vmi előtt, s arcával a földre hajol; b) fenntartás nélkül, szolgálai módon fejezi ki hódolatát vki v. vmi előtt
- **vki vkit arcul csap** a) sértő szándékkal megüti vkinek az arcát; b) (viselkedés, váratlan fordulat) kínos helyzetbe hoz, megszégyeníti, sért vkit
- **vki vkit arcul köp** megvet, semmire se becsül vkit
- **vmi vkinek az arcába kergeti a vért** vmin felindulva elpirul
- **vkí vkinek az arcába kesztyűt dob [vet]** RÉG. a) párbajra hív ki vkit; b) éles vitára hív ki vkit, szópárbajt kezd vele
- **vkí vkinek az arcába nevet** gúnyosan, kárörvendve, szemtelenül kinevet, elutasít vkit
- **vkí vmit vkinek az arcába vág** rendszerint kellemetlen dolgo(ka)t kíméletlenül megmond vkinek

- *vkinek az arcára fagy a mosoly [a nevetés]* az arcán kifejeződő érzelem – főleg mosoly, nevetés – váratlan, kellemetlen hatás következtében megszűnik
- *vmi vkinek az arcára van írva* vmely gondolata, érzése, szándéka tükröződik az arcán
- **Az asszony fogát az arcán nézik.** TÁJ. {arcuk alapján ítélik meg a nők korát}
- *vkinek az igazi arca* valódi egyénisége, mivolta
- *vmi vkinek barázdá(ka)t szánt [vés] az arcára* VÁL. (szenvedés, gond) ráncot hagy, meglátszik vkinek az arcán
- **(A) bélyeges arcnak ne higgy!** RÉG. {a torz arcú v. nyomorék embernek olykor a lelke sem ép}
- *vkinek bocskorbőr az arca* NÉP. szemtelen, szemérmetlen
- *vkinek ég az arca* (láztól, szégyentől) pirul, kipirosodik az arca
- *vkinek egy láng lesz az arca* VÁL. (vmilyen érzelem hatására) hirtelen teljesen elpirul
- *vkinek elfutja az arcát a láng [pír]* VÁL. (vmilyen érzelem hatására, főként szégyenében) hirtelen teljesen elpirul
- *vkinek elfutja [előnti] az arcát a vér* a) (szégyenében) elpirul; b) hirtelen mérges, dühös lesz
- *vkinek elsötétedik az arca* kedvetlen, haragos, visszafojtott indulatot tükröző arckifejezést ölt
- **Ez nem is arc, hanem kudarc.** SZLENG, PEJ. {ronda arcú ember jellemzése}
- *vkinek felderül [felragyog] az arca* arckifejezése derűssé válik
- **Ha egyik arcát ütöd, a másikat is odatartja.** RÉG. {az ostobaságig béketűrő, engedékeny személy jellemzése}
- **hipokratészi arc** VÁL. a haldokló ember eltorzult arckifejezése
- **Hogy nem ég [jön v. sül] le a bőr az arcáról!** {felháborodás kifejezése: szégyellje magát}
- **hosszúra nyúlt arccal** csalódottan
- *vki vmihez jó arcot vág* nem mutatja, hogy bántja, bosszantja vmi
- *vki (a) kezébe temeti az arcát* két kezét az arca elé téve (szégyenkezve) eltakarja azt
- *vkinek kifut a vér az arcából* elsápad
- *vkinek kigyullad az arca* VÁL. (erős érzelem hatására) hirtelen kipirul az arca
- *vki kikeni az arcát* PEJ. (nő) különböző szépítőszerekkel úgy keni be az arcát, hogy a leplezés szándéka feltűnően, néha visszataszítóan meglátszik rajta
- *vki vmit kiolvas vkinek az arcából* arcjátékából, az arcán tükröződő érzelmekből megsejti vkinek az érzéseit, gondolatait, szándékait
- *vkinek lángba borul az arca* VÁL. (vmilyen érzelem hatására) hirtelen teljesen elpirul

● szólások, közmondások; * szómagyarázat; → utalás; { } címszó elvont alakja
 [] alakváltozatok; { } közmondás, szólásmondás meghatározása
 () nem kötelező elem v. használatkörü megszorítás

- *vkinek lángol az arca* VÁL. (vmilyen érzelm hatására) hirtelen teljesen elpirul
- *vkinek lefagy az arcáról a mosoly [a nevetés]* az arcán kifejeződő érzelm – főleg mosoly, nevetés – váratlan, kellemetlen hatás következtében megszűnik
- *vki vmit leolvas vkinek az arcáról* arcjátékából, az arcán tükröződő érzelmekből megsejti vkinek az érzéseit, gondolatait, szándékait
- *vkinek (majd) lesül [leég v. leszakad] a bőr az arcáról* nagyon szégyelli magát [gyakran tagadva kérdő mondat formájában korholásként is: Nem sülsz le a bőr az arcodról?!]
- *vkinek majd kicsattan az arca* tökéletesen egészséges, duzzad az élet-erőtől
- *vki meghozta az arcát* TÁJ. megjött
- *vkinek megnyúlik az arca* csalódottság kezd látszani vkin
- *vkinek minden csepp vér kiszalad az arcából* hirtelen elsápad
- *vki, vmi vkinek mosolyt csal az arcára* felvidít vkit vki v. vmi
- *vkinek nagy az arca [vki nagy arc]* SZLENG a) nagyképű, beképzelt személy; b) szórakoztató, vicces ember
- *vkinek nincs arca, csak pofája* RÉG., VULG. arcátlan, szemtelen
- *vkinek nincs bőr az arcán* a) arcátlan, szemtelen, pimasz; b) *vmit megtenni*: annyira nem pimasz, szemtelen, hogy meg merjen tenni vmit
- *vkinek olyan az arca, mint a lárva* a) (főleg nő) úgy ki van festve, hogy szinte nem is látszanak az arcvonásai; b) nagyon sápadt
- *vki olyan arcot vág, mint a három napos esős idő* TÁJ. nagyon szomorú, fancsali arcot vág
- *vki olyan arcot vág, mint aki háromig se(m) tud számolni* BIZ. ártatlan, jámbor, együgyű ember benyomását kelti
- *vki olyan arcot vág, mint akinek nem jutott kenderföld* TÁJ., TRÉF. nagyon elbúsult, látszik rajta, hogy nagyon szomorú
- *vki olyan arcot vág [vkinek olyan az arca], mintha savanyú almába harapott volna* csalódott, kedvetlen, kényszeredett az arckifejezése, a viselkedése
- *vkinek olyan piros [vörös] az arca, mint a cékla* (többnyire haragtól, erőfeszítéstől) kipirosodik, kivörösödik vkinek a feje v. az arca
- *vkinek vmi rá van írva az arcára* vmely gondolata, érzése, szándéka tükröződik az arcán
- *vkinek ragyog az arca* boldogan mosolyog
- *vki vmihez rossz arcot vág* arcjátékával kimutatja, hogy vmi nem tetszik neki
- *vki sápadt arcú* VÁL. (indián szempontjából) fehér bőrű személy
- *vki (vmihez) savanyú arcot vág* csalódott, kedvetlen, kényszeredett a viselkedése, az arckifejezése
- **Szomorúnak nehéz víg arcot mutatni.** RÉG. {nehéz a bánatot eltitkolni}

- *vkinek tenyérbe mászó [kívánczó v. szaladó] arca van* BIZ. vkinek kihívó, pimasz, ellenszenves, pofonra ingerlő arca van
- *vkinek van bőr az arcán (vmit megtenni)* felháborítóan pimasz, szemtelen
- *vkinek vastag bőr van az arcán* nagyon szemtelen, gátlástalan

ARC ~ ÁBRÁZAT

- *vki (vmihez) vmilyen ábrázatot vág* vmilyen arckifejezést őlt
- **Ábrázatnak rossz, pofának megjárja.** RÉG., VULG. {nagyon csúnya arc jellemzése}
- *vki vhova, vkihez betolja az ábrázatát* RITKA a) PEJ. szemtelenül ellátogat vkihez, pedig tudja, hogy nem látják ott szívesen; b) TRÉF. ellátogat vhova, meglátogat vkit
- *vkinek egészen emberi ábrázata van* a várakozással ellentétben teljesen normális, szép, emberi vonásokat mutat
- *vkinek lángba borul az ábrázata* VÁL. (vmilyen érzelem hatására) hirtelen teljesen elpirul
- *vkinek megnyúlik az ábrázata* csalódottság kezd látszani vkin
- *vkinek nincs emberi ábrázata [vkin nincs emberi ábrázat]* (főleg betegség, indulat miatt) egészen eltorzult vkinek az arca

ARC ~ KÉP

- *vki vkinek a képébe nevet* nyíltan, kihívóan viselkedik vkivel
- *vki vkinek a képére mászik* BIZ. a) összever vkit, összekarmolja vkinek a képét; b) keményen, durván nekitámad vkinek
- *vki vkinek a képére üt* vkihez hasonló
- *vkinek az ereszbe verték a képét* TÁJ. ragyás az arca
- **Bagoly a képe, sólyom a szeme.** RÉG. {az arcáról ítélve ostobának látszik, de valójában éles esze van}
- *vki vhova, vkihez betolja a képét* a) PEJ. szemtelenül ellátogat vkihez, pedig tudja, hogy ott nem látják szívesen; b) TRÉF. ellátogat vhova, meglátogat vkit
- *vkinek bivalybőr van a képén* TÁJ. szemtelen, érzéketlen, a kritikával nem törődő ember
- *vki (vmihez) fancsali képet vág* csalódott, kedvetlen, kelletlen, kényszeredett a viselkedése, az arckifejezése
- **Hogy fér a képére?** NÉP. {méltatlankodás kifejezése: nincs benne (ill. hogyan lehet benne) annyi szemtelenség, arcátlanság}
- **Hogy nem ég [jön v. sü] le a bőr a képéről!** BIZ. {felháborodás kifejezése: szégyellje magát}
- *vki vmihez jó képet vág* nem mutatja, hogy bántja, bosszantja vmi
- *vki vkit képen felejt [teremt v. töröl]* BIZ., TRÉF. arcul üt vkit
- **Képen kaplak, mint a közsőrüs a kutyáját!** TÁJ. {fenyegetés kifejezése: vigyázz magadra, mert arcul ütlek, felpofozlak!}
- *vkinek keresztülment a csürhe a képén* TÁJ., GÚNY. ragyás az arca

• szólások, közmondások; * szómagyarázat; → utalás; { } címszó elvont alakja
 [] alakváltozatok; { } közmondás, szólásmondás meghatározása
 () nem kötelező elem v. használatkörüi megszorítás

- *vki ki van kelve a képéből* nagyon dúlt v. eltorzult az arca
- *vki vkinek kicsipkézi a képét* BIZ., TRÉF. megver, összever vkit
- *Kinek neve eszemben, szíve, képe elmémben.* RÉG. {ha vkinek a nevére emlékszünk, akkor fel tudjuk magunkban idézni az arcát, az egyéniségét is}
- *vkinek (majd) lesül [leég v. leszakad] a bőr a képéről* BIZ. nagyon szégyelli magát {gyakran tagadva kérdő mondat formájában korholásként is: Nem sül le a bőr az arcodról?!}
- *vkinek megnyúlik a képe* csalódottság látszik vkin
- *vki vmit nagy képpel állít [mond]* fontoskodva mond, állít vmit
- *Nem fér a képére!* NÉP. {méltatlankodás kifejezése: nincs benne (ill. hogyan lehet benne) annyi szemtelenség, arcátlanság}
- *vkinek nem tetszik vkinek a képe* nem rokonszenvezik vkivel
- *vkinek nincs bőr a képén* BIZ. a) arcátlan, szemtelen, pimasz; b) *vmit megtenni*: nem annyira pimasz, szemtelen, hogy meg merjen tenni vmit
- *vkin nincs emberi kép [nincs vkinek emberi képe]* a) eltorzult az arca; b) nagyon betegesen néz ki
- *vkin nincs isten képe* TÁJ. teljesen eltorzult az arca
- *vkinek (vmihez, vmit megtenni) nincs képe* nincs vkiben akkora szemtelenség, nem annyira arcátlan (, hogy megtegyen vmit)
- *vki vhova odatolja a képét* BIZ., PEJ. arcátlanul megjelenik vhol, ahol joggal haragszanak rá
- *vkinek olyan a képe, mint a holdvilág* a) sápadt; b) kerekképű
- *vkinek olyan a képe, mint a savanyú uborka* csalódott, kedvetlen, kelletlen, kényszeredett az arckifejezése
- *vkinek olyan a képe, mintha megette volna a szappant* TÁJ. halvány, betegesen színű az arca
- *vki vmihez olyan képet vág, mint macska, ha esőt érez* TÁJ. furcsa fintor van az arcán, különös, csodálkozó képet vág
- *vki olyan képet vág [olyan vkinek a képe], mintha savanyú almába harapott volna* csalódott, kedvetlen, kényszeredett az arckifejezése, a viselkedése
- *vkinek olyan savanyú a képe, mint aki a kovászt megette* TÁJ., TRÉF. nagyon szomorú, elkeseredett arcot vág
- *vki vkinek ötöst ragaszt a képére* TÁJ. pofon üt vkit (gyakran fizikai erővel való fenyegetésként is: Ötöst ragasztok a képedre!)
- *Pénzen ott a király képe, mégis elviszi a tolvaj.* RÉG. {a tolvaj nincs tekintettel arra, hogy kitől lop, kit károsít meg}
- *vkinek rinocéroszbőr van a képén* BIZ. a) feltűnően durva, érdes a bőre; b) nem sértődik meg könnyen, nem érzékeny a gorombaságra; c) pimasz, szemtelen
- *vki vmihez rossz képet vág* arcjátékával kimutatja, hogy nem tetszik neki vmi

- *vki (vmihez) savanyú képet vág* csalódott, kedvetlen, kelletlen, kény-szeredett a viselkedése, az arckifejezése
- *vki szép, mint az eleven kép* RÉG. nagyon szép (ember)
- *vkinek tenyérbe mászó [kívánczó v. szaladó] képe van* BIZ. vkinek kihívó, pimasz, ellenszenves, pofonra ingerlő arca van
- *vki vkit úgy képen vág, hogy a szeme helyet cserél [hogya az egyik szeme látogatóba megy a másikhoz]* SZLENG hatalmas pofont ad vkinek
- *vkinek van bőr a képén (vmit megtenni)* BIZ. felháborítóan pimasz, szemtelen
- *vkinek van képe vmihez, vmit megtenni* BIZ., GÚNY., PEJ. arcátlan, szem-telen, pimasz
- *vkinek vastag bőr van a képén* BIZ. nagyon szemtelen, gátlástalan

ARC ~ ORCA RÉG.

- **Az orcám bőrét húzod le.** TÁJ. {méltatlankodás kifejezése: nagyon rám pirítasz}
- *vkinek bagaria az orcája* RÉG. nagyon szemtelen
- *vkinek bocskorbőr az orcája* TÁJ. nincs benne semmi szemérem, sem-mi tisztességtudás
- *vkinek borsót törtek az orcáján* RÉG. ragyás az arca
- *vkinek disznóbőr az orcája* RÉG. szemtelen, pimasz {ember}
- **Ha van orcád!** RITKA, VÁL. {szemrehányás kifejezése: ha van benned egy kis tisztesség}
- *vkinek vmi korán, későn, (de) orcájára kerül* RÉG. előbb-utóbb meg-bűnhődik érte
- **Kutyaábrázatból nem válik orca.** RÉG. {a szemtelen ember mindig or-cátlan marad}
- **Nagy bánatban nehéz víg orcát mutatni.** RÉG. {nehéz annak jókedvet színlelnie, akit szomorúság ért}
- **Néha mihez kályha mellett szokik az ember, az pirítja meg orcáját.** RÉG. {aki megszokta otthon az illetlen viselkedést, az akkor is úgy vi-selkedik, amikor már szégyenkeznie kell miatta}
- *vkinek nincs orcája* RITKA, VÁL. arcátlan, szemtelen
- *vkinek nincs orcája, mint a kicsapott ringyónak* RÉG. hallatlanul szem-telen, arcátlan
- *vkinek olyan táncos az orcája, hogy türe lehetne szedni* TÁJ. csupa ránc az arca
- *vkinek orcája van, mint az Ari lovának* TÁJ., GÚNY. arcátlan, szemtelen
- **orcája verejtékével fáradságos munkával, nagyon nehezen**
- *vki orcáján hordozza az ajánlólevelet* RÉG. megnyerő, bizalomgerjesz-tő arca van
- *vki vkinek vmit orcájára térít* RÉG. rápirít vmi miatt

• szólások, közmondások; * szómagyarázat; → utalás; { } címszó elvont alakja
 [] alakváltozatok; { } közmondás, szólásmondás meghatározása
 () nem kötelező elem v. használatkörüi megszorítás

- *vkinek sem orcája, sem pofája* [RÉG. *sem orcája, sem szégyene*] TÁJ. szemérmetlen, szégyentelen
- *vkinek úgy nyílik az orcája, mint a bazsarózsa* TÁJ. szép piros az arca

ARC ~ POFA VULG.

- *vki vkinek vmit a pofájába vág* VULG. kíméletlenül, nyíltan megmond vkinek vmely számára kellemetlen dolgot
- *vki vkinek a pofájára mászik* VULG. megpofoz vkit
- **Ábrázatnak rossz, pofának megjárja.** RÉG., VULG. {nagyon csúnya arc jellemzése}
- *vki ad vki, vmi pofájának [ad a pofájának]* VULG. a) (meg)ver vkit; b) megtorol vkin vmit; c) RITKA keményen nekilát vmilyen munkának
- *vki vkinek ad a pofájára* VULG. a) (meg)ver vkit; b) megtorol vkin vmit
- *vki befogja a pofáját* VULG. a) *vki*: hallgat, elhallgat; b) *vkinek a pofáját*: elhallgattat vkit
- *vki vhova, vkihez betolja a pofáját* VULG. a) PEJ. szemtelenül ellátogat vkihez, pedig tudja, hogy ott nem látják szívesen; b) TRÉF. ellátogat vhova, meglátogat vkit
- *vki vkinek beveri a pofáját* VULG. ver, megver, összever vkit
- *vkinek bocskorbőr* [TÁJ. **bocskor**] **a pofája** NÉP., VULG. szemtelen, szemérmetlen
- *vkinek ég a pofája* VULG. szégyelli magát, zavarban van
- **egy pofa sör** BIZ. annyi sör, amennyit az ember egy hajtásra megiszik
- **Ehhez pofa kell!** VULG. {szemrehányás kifejezése: ilyesmit csak nagyon szemtelen ember tesz}
- *vkinek eljár a pofája* VULG. véletlenül kifecseg vmit
- **Fene a pofádat [a pofáját]!** VULG. {durvább szitkozódás}
- **fényes pofa** BIZ. nagyon mulatságos, szórakoztató alak
- **Fogd be a pofád! [Fogja be a pofáját!]** VULG. {felszólítás beszéd abba-hagyására: hallgass(on)!}
- *vki fölfújja a pofáját* TÁJ., VULG., GÚNY. megharagszik
- **Hogy nem ég [jön v. sü] le a bőr a pofájáról!** VULG. {felháborodás kifejezése: szégyellije magát}
- *vkinek jár a pofája* VULG. (gyakran badarságokat fecsegve) állandóan beszél
- *vki jártatja a pofáját* VULG. a) dicsekszik; b) (gyakran badarságokat fecsegve) feleslegesen és sokat beszél
- *vki kap a pofájára* VULG. kikap (veréssel)
- *vki két pofára eszik [fal v. zabál]* VULG. száját teletömve, mohón, gyorsan és sokat eszik
- *vki két pofára eszik, mint a dolgos betyár [a juhászbajtár]* RÉG., VULG. tele szájjal, mindkét oldalon rágva eszik
- *vkinek kikönyököl a pofáján a félelem* VULG. nagyon fél

- **vki kitátja a pofáját** VULG. kifejezéseit nem válogatva, alaposan megmondja a véleményét
- **vkinek (majd) lesül [leég v. leszakad] a bőr a pofájáról** VULG. nagyon szégyelli magát {gyakran tagadva kérdő mondat formájában korhó-lásként is: Nem sül le a bőr az arcodról?!}
- **vkinek leszakad a pofája** VULG. meglepődik, megdöbben
- **Majd leszakad a pofám!** VULG. {meglepődés, megdöbbenés kifejezése}
- **vkinek meglátszik a pofáján, hogy mi fő a konyháján** TÁJ., VULG. az van jó színben, aki bőségesen táplálkozik
- **vkinek nagy a pofája [vkinek nagy pofája van]** VULG. a) többet beszél a kelleténél; b) hangoskodva felesel, szájal; c) dicsekszik, henceg, hetvenkedik
- **vmi nem ér egy pofa bagót (sem)** BIZ. vmi nem ér semmit, értéktelen
- **Nem tetszik a pofám?** VULG. {verekedésre való kihívás kifejezése}
- **vkinek nincs arca, csak pofája** RÉG., VULG. arcátlan, szemtelen
- **vkinek nincs bőr a pofáján** VULG. a) arcátlan, szemtelen, pimasz; b) *vmit megtenni*: annyira nem pimasz, szemtelen, hogy meg merjen tenni vmit
- **vkinek nincs pofája vmihez, vmit megtenni** VULG. nincs vkiben akkora szemtelenség, hogy megtegyen vmit
- **vki vhova, vkihez odatolja a pofáját** VULG. a) PEJ. szemtelenül ellátogat vkihez, pedig tudja, hogy ott nem látják szívesen; b) TRÉF. ellátogat vhova, meglátogat vkit
- **vkinek olyan a pofája, mint a bocskorbőr** TÁJ., VULG. nincs benne semmi szemérem, semmi tisztességtudás
- **vkinek olyan a pofája, mint egy kordován csizma** TÁJ., VULG. hallatlanul szemtelen, arcátlan
- **vki olyan pofát vág, mint a három napos esős idő** TÁJ., VULG., GÚNY. elkeseredett, szomorú, fancsali arcot vág
- **Összetöröm a pofád!** VULG. {veréssel való fenyegetés kifejezése}
- **Pirulj, pofa, teljél, has!** TÁJ., VULG., GÚNY. {az olyan embert jellemzik ve-le, aki nem ismer szégyent az evésben, pl. illetlenül sokat eszik akkor is, ha nem szívesen látott vendég vhol}
- **Pofa alapállításba! [Pofa be!]** VULG. {felszólítás beszéd abbahagyására: hallgass(on)!}
- **Pofa kell hozzá!** VULG. {szemrehányás kifejezése: ilyesmit csak nagyon szemtelen ember tesz}
- **Pofa súlyba!** VULG. {felszólítás beszéd abbahagyására: hallgass(on)!}
- **vki (vmihez) pofákat vág** VULG. (nemtetszésének, rosszkedvének kifejezésére) egymás után különféle torz arkifejezést mutat
- **(A) pofám leszakad!** VULG. {meglepődés, megdöbbenés kifejezése}
- **vki vkit pofán csap [töröl v. ver]** VULG. megüt vkit
- **pofára esés** VULG. megszégyenülés, kínos helyzet

• szólások, közmondások; * szómagyarázat; → utalás; { } címszó elvont alakja
 [] alakváltozatok; { } közmondás, szólásmondás meghatározása
 () nem kötelező elem v. használatkörüi megszorítás

- **vki pofára esik** VULG. a) vkinek kellemetlen, kínos meglepetésben van része, megszegyenül; b) megjárja, ráfizet, nem sikerül neki vmi
- **vkinek vmi ráfér a pofájára** VULG. eléggé szemtelen, hogy elviseljen, elfogadjon v. megtegyen vmit
- **vkinek rinocéroszbőr van a pofáján** VULG. a) feltűnően durva, érdes a bőre; b) nem sértődik meg könnyen, nem érzékeny a gorombaságra; c) pimasz, szemtelen
- **vkinek sül a pofája** VULG. szégyelli magát, zavarban van
- **vki vkinek szétveri a pofáját** VULG. nagyon megver, felpofoz vkit
- **vki tartja a pofáját** VULG. nem árul el vmit, nem fecseg ki egy titkot
- **vkinek tenyérbe mászó [kívánczó v. szaladó] pofája van** VULG. vkinek kihívó, pimasz, ellenszenves, pofonra ingerlő arca van
- **vki terepszínű pofát vág** SZLENG nem mutat semmilyen érzelmet, belesimul a környezetébe
- **vki tömi a pofáját** VULG. mohón eszik
- **vki túráztatja a pofáját** VULG. feleslegesen fecseg, badarságokat beszél
- **vkinek van bőr a pofáján (vmit megtenni)** VULG. felhőborítóan pimasz, szemtelen
- **vkinek van pofája vmihez, vmit megtenni** VULG. eléggé szemtelen, hogy elviseljen, elfogadjon v. megtegyen vmit
- **vkinek vastag bőr van a pofáján** VULG. nagyon szemtelen, gátlástalan

ANGYALARCÚ VÁL. bájos, kedves, szelíd arcú

ARCÁTLAN szemtelen, pimasz

ARCÁTLANKODIK szemtelenkedik

ARCÁTLANság szemtelenség

FAARC VÁL., PEJ. érzéketlen, merev arc

FAPOFA BIZ., PEJ. érzéketlen, merev arc

HÁTRAARC SZAK. függőleges testhelyzetben végrehajtott 180°-os testfordulat

HOLDVILÁGKÉPŰ TRÉF. széles, kerek arcú

JANUS-ARC VÁL. álszent, képmutató, kétszínű arckifejezés

JÓKÉPŰ BIZ. vonzó, csinos arcú

KÉPMUTATÓ nem őszinte

MADÁRKÉPŰ BIZ. kicsiny, keskeny arcú, hegyes orrú személy

ORCÁTLAN szemtelen, pimasz

PLÉHPOFA BIZ., PEJ. ellenszenvesen érzéketlen, részvétlen, unott ábrázat, arc

ARCIZOM

- **vkinek (egyetlen) arcizma se(m) rándul [rezdül] (meg)** uralkodik magán, nyugalommal leplezi érzelmeit